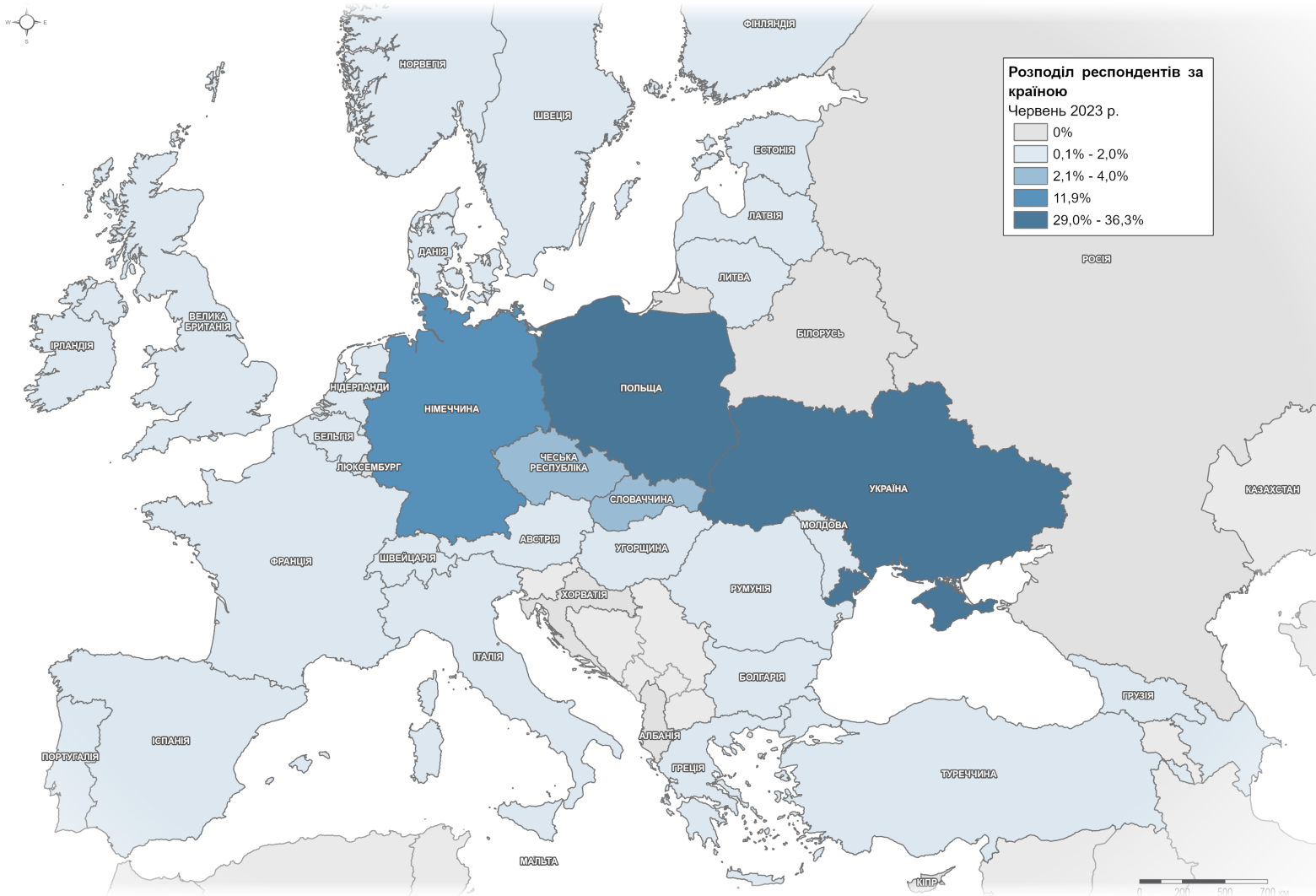

Україна: лонгітюдне дослідження

Червень 2023 року

Раунд 14

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

З березня 2022 року організація ІМРАСТ проводить щомісячне лонгітюдне дослідження людей, які виїхали з України через ескалацію бойових дій, з метою вивчення тенденцій їхнього переміщення, потреб, шляхів інтеграції, намірів повернутися та змін цих параметрів з часом. Респондентів було спершу визначено за допомогою зручної вибірки з числа осіб, які перетинали кордон з Україною і були опитані у період з 28 лютого 2022 року в Польщі, Словаччині, Угорщині, Румунії та Молдові у пунктах пропуску, центрах транзитного переміщення та тимчасового перебування в рамках спільної ініціативи з УВКБ ООН. А з жовтня організація почала доповнювати наявну вибірку шляхом проведення кампанії з поширення інформації в системі обміну повідомленнями «Вайбер» та мережі «Фейсбук». Після надання згоди респондентами їх долучали до вибірки фахівці ІМРАСТ, які проводять щомісячне телефонне опитування з тією самою групою учасників. Хоча отримані результати не є статистично репрезентативними, триангуляція з іншими джерелами даних свідчить, що вибірка ІМРАСТ значною мірою перегукується з іншими доступними джерелами даних по цільових групах населення з точки зору як географічного розподілу, так і соціально-економічного становища.

Даний звіт було підготовано на основі 5 540 телефонних інтерв'ю, проведених дистанційно у період з 7 по 29 червня 2023 року в рамках раунду 14 лонгітюдного дослідження українців, які виїхали за кордон та повернулися назад. Результати раунду 13, який проводився з 9 по 30 травня 2023 року, бралися за основу для порівняння.

У контексті тривалої війни в Україні цей інформаційний бюлетень представляє короткий огляд оновлених даних щодо досвіду та становища переміщених українців, які залишилися за кордоном або повернулися в Україну, а також змін, які відбулися з попереднього раунду. З метою кращого розуміння ситуації, характерної для біженців та осіб, які повернулися з-за кордону, а також відмінностей між ними, наведений нижче аналіз поділено на дві частини, в яких розглядається становище респондентів, що проживають за кордоном, та тих, які повернулися в Україну.

Раунд 14 лонгітюдного дослідження проводився за фінансової підтримки Червоного Хреста в Україні та Німеччині.

Canada

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

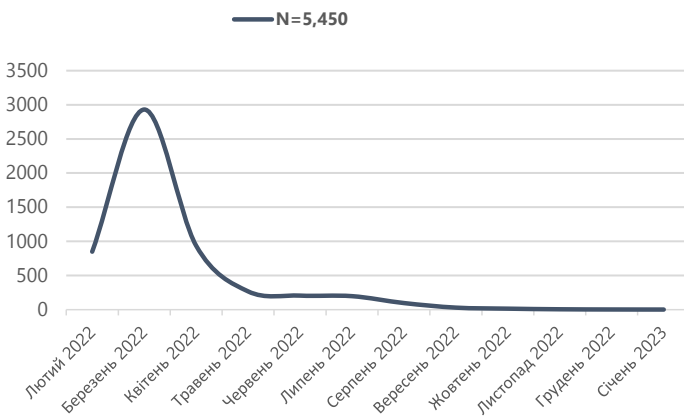
IMPACT Shaping practices
Influencing policies
Impacting lives

1. ОПИС ВИБІРКИ

13,9% респондентів виїхали з України протягом останніх п'яти днів лютого 2022 року, коли розпочалося повномасштабне вторгнення, а понад половина (53,7%) перемістилась в березні 2022 року. Загалом, близько 84,9% всіх опитаних в 14 Раунді виїхали з країни протягом перших трьох місяців війни.

Більшість респондентів виїхала з найбільш густонаселених територій та таких областей, які безпосередньо постраждали внаслідок війни, а саме з Харківської області (12,7%), м. Київ (12,3%), Дніпропетровської (10,1%), Одеської (7,7%), Донецької (7,1%), Миколаївської (6,9%) та Запорізької (6,5%) областей. Також велика кількість респондентів виїхала з Київської (6%) та Херсонської (4,3%) областей.

Місяць виїзду з України

Респонденти за областю походження

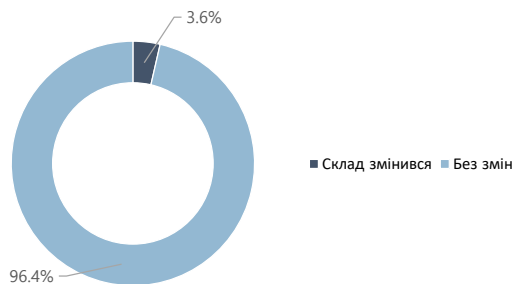
2. СТАНОВИЩЕ БІЖЕНЦІВ

2.1. ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ

В червні 56% домогосподарств біженців склалися з двох (29,2%) або трьох (26,8%) людей. До складу майже 69% всіх опитаних домогосподарств входили діти, більшість (58,2%) цих домогосподарств мала в складі одну (35,4%) або дві (22,8%) дитини.

Переважна більшість (96,4%) домогосподарств залишилася у тому самому складі, як за кількістю членів, так і за структурою сім'ї. З решти 3,6% (121 домогосподарство), одна п'ята респондентів повідомила про члена домогосподарства, який повернувся в Україну, і 19,8% - про того, хто виїхав з України. В той же час, 22,3% респондентів зазначили, що вони змінили місце перебування особисто. Слід зазначити, що частка респондентів, які повідомили про членів домогосподарства, які виїхали з попереднього місця проживання, зросла, так само як і частка тих, які возз'єдналися зі своїми рідними в інших країнах (6,6% та 7,4% відповідно).

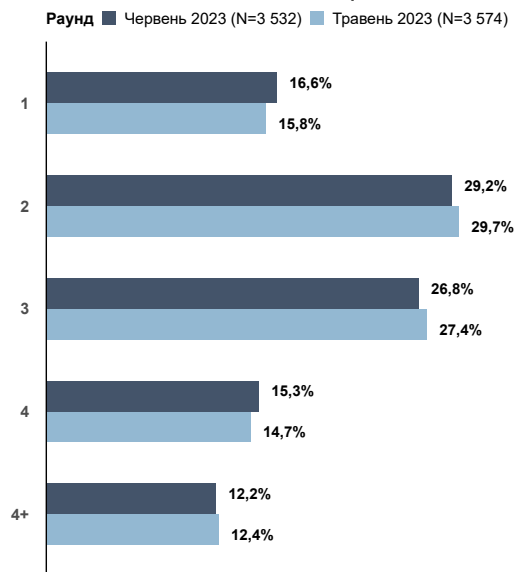
Зміни у складі ДГ біженців

2,9 - середня кількість осіб у ДГ

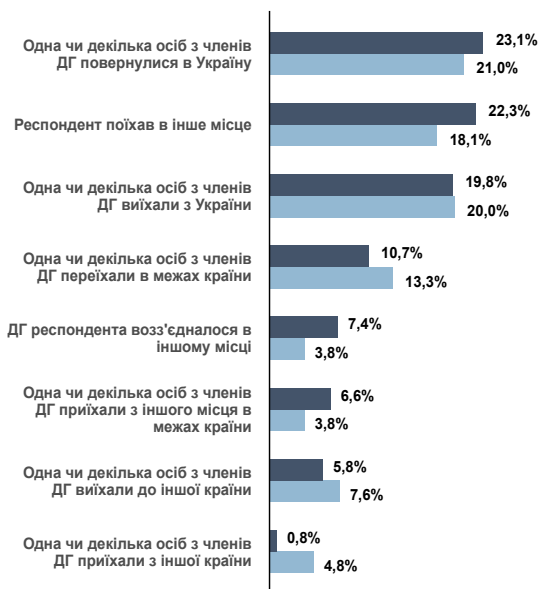
1,2 - середня кількість дітей

Розмір домогосподарств респондентів з числа біженців

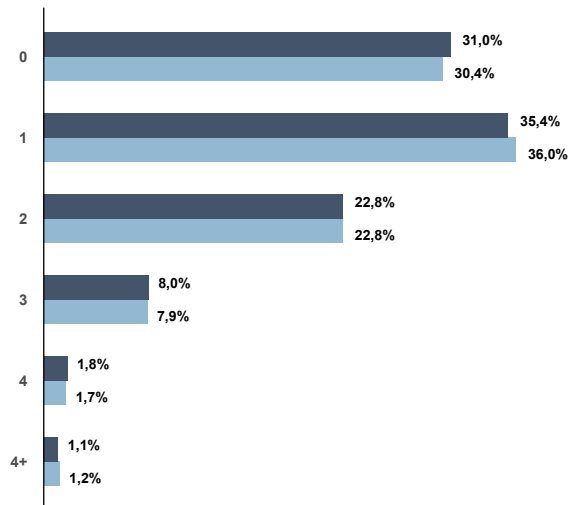
Причини змін у складі домогосподарств біженців

Раунд ■ Червень 2023 (N=121) ■ Травень 2023 (N=105)

Кількість дітей у домогосподарствах біженців

Раунд ■ Червень 2023 (N=3 532) ■ Травень 2023 (N=3 574)

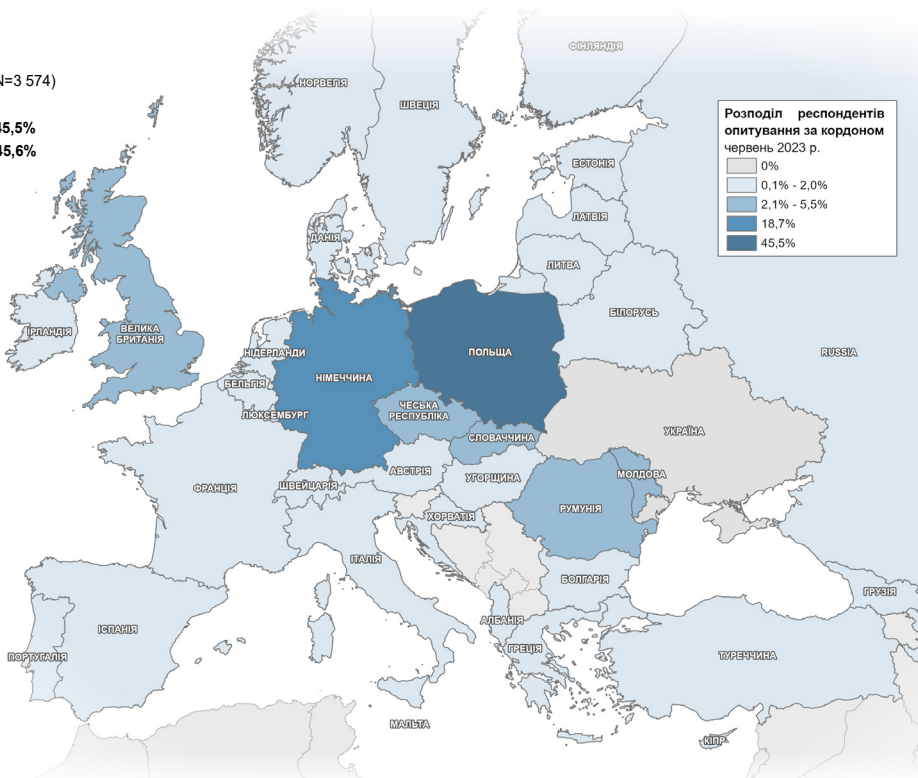
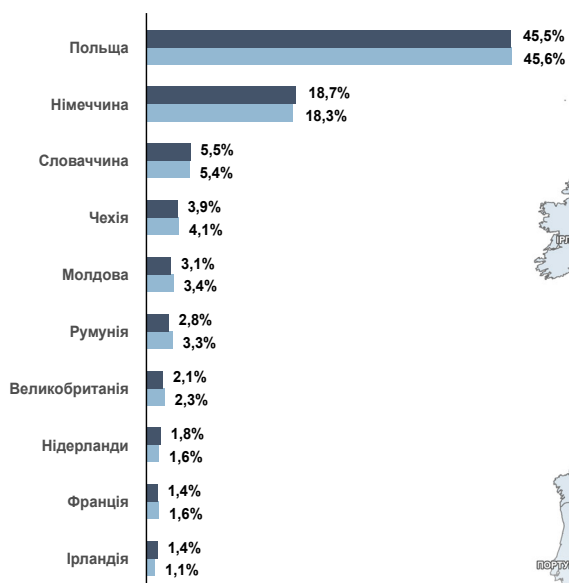

2.2. ГЕОГРАФІЧНИЙ РОЗПОДІЛ

У червні Польща та Німеччина залишалися основними країнами, що приймають біженців, в яких проживали 45,5% та 18,7% респондентів відповідно. В інших країнах з наведеного переліку відсотки були значно нижчими. Всі 10 основних країн, які надають прихисток, знаходяться в Європі, а чотири з них - Польща, Словаччина, Молдова і Румунія - межують з Україною. Більше половини (56,9%) респондентів в приймаючих країнах проживають у цих сусідніх державах.

Основні 10 країн, які приймають біженців

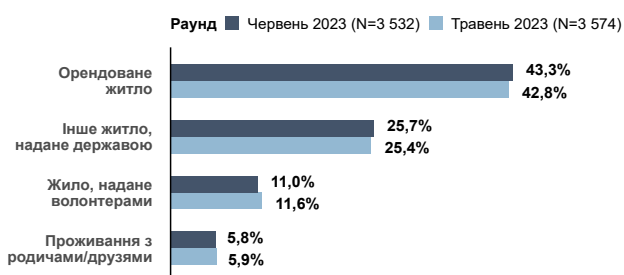
Раунд ■ Червень 2023 (N=3 532) ■ Травень 2023 (N=3 574)

2.3. ЖИТЛО

Станом на червень 2023 року, 16тий місяць з початку повномасштабного вторгнення, 43,3% респондентів, які перебувають за кордоном, проживають в орендованих помешканнях. Протягом попередніх раундів дослідження спостерігалось постійне зростання кількості респондентів, які винаймали житло. Станом на червень 97,1% з них сплачували орендну плату в повному обсязі. Другим найпоширенішим видом житла було помешкання, надане державою, у якому проживають 25,7% респондентів. У цій категорії майже 60,5% не оплачують нічого, в той час як 20,2% оплачують комунальні послуги або платять за зниженим тарифом/зниженою ставкою. Хоча частка домогосподарств, які проживають у житлі, наданому волонтерами, з часом зменшилася, таке житло все ще залишається серед трьох основних типів житла і становить 11%.

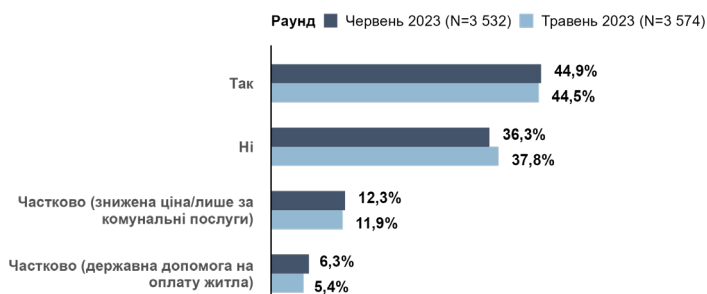
Житло біженців (основні 4 види)

Серед цієї групи респондентів 67,2% проживають безкоштовно, 27,1% платять за зниженою вартістю або лише за комунальні послуги, і 4,1% отримують певний вид допомоги від держави. Більшість домогосподарств, які перебувають в місцях тимчасового проживання або помешканнях, наданих НУО, не платять за своє проживання (90% і 84,9% відповідно).

Загалом 44,9% респондентів за кордоном сплачують орендну плату в повному обсязі незалежно від типу житла, 36,3% не мають жодних витрат, пов'язаних з оплатою за проживання, 12,3% респондентів сплачують лише за комунальні послуги або за зниженою вартістю, а 6,3% отримують певний вид допомоги від держави, що частково компенсує вартість проживання.

Орендна плата для біженців

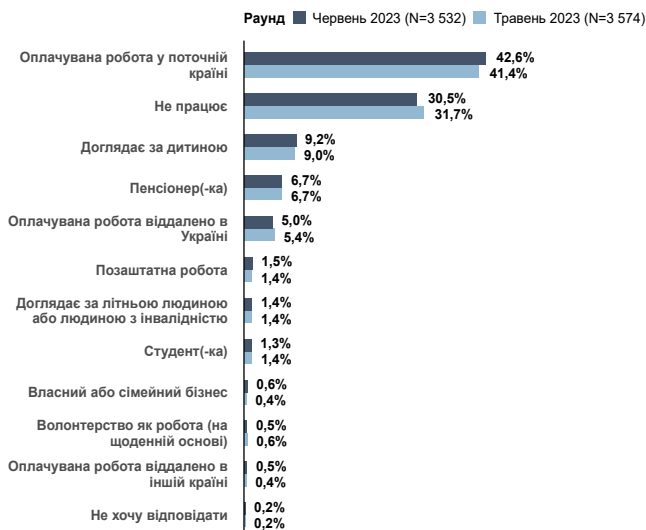

2.4. ЗАЙНЯТІСТЬ

Частка біженців, які працюють на оплачуваній роботі в приймаючій країні зросла з 41,4% у травні до 42,6% у червні. Кількість безробітних респондентів зменшилася майже на 1 відсотковий пункт і склала 30,5% в червні.

Частка респондентів, які назвали своєю основною зайнятістю догляд за дитиною, дещо зросла порівняно з попереднім раундом і склала 9,2% у червні. Разом з тим частка респондентів, які працюють віддалено в Україні, становила 5%. Крім цього, 6,7% опитаних зазначили, що вони є пенсіонерами, а 1,4% доглядають за людиною похилого віку або людиною з інвалідністю - відсоток яких співпадає з показником, отриманим у травні.

Зайнятість біженців

Відповідно до Міжнародної стандартної класифікації професій (ISCO-08)¹, було встановлено, що категорії професій залишалися відносно стабільними впродовж обох раундів дослідження. В червні найбільшу групу працевлаштованих респондентів становили некваліфіковані працівники, їхня кількість склала 41,9% біженців. Професіонали були другою за величиною групою (18,3%), за якими йшли працівники сфери обслуговування та продажу (16,1%). В обох цих категоріях спостерігається незначне зниження порівняно з попереднім раундом. Найменш представленими професіями були кваліфіковані працівники сільського господарства, лісництва і рибальства (0,8%), технічні та суміжні спеціалісти (2,6%), а також менеджери (3,6%).

Поточна категорія професії біженців (основні 6 видів)

2.5. ПОТРЕБИ ТА ДОПОМОГА

Станом на червень частка респондентів, в яких не було нагальних незадоволених потреб, зросла на 3,9 відсоткових пунктів з 37,7% у травні до 41,6%. Фінансові ресурси, медичне обслуговування і товари, а також житло залишалися трьома основними потребами.

Спостерігаються незначні зміни у наступних потребах: потреби у грошовій допомозі та медичному обслуговуванні зросли, тоді як усі інші знизилися. Зокрема, потреба у возз'єднанні з родиною знизилася на 1,6 відсоткових пункти, тоді як потреба у працевлаштуванні та вивченні мови впали на 1,4, кожна. Під час аналізу даних по 6 країнах, які станом на червень прийняли найбільшу кількість біженців з України, найвищий відсоток респондентів, в яких не було нагальних потреб (52%), був зафіксований у Німеччині, тоді як у Румунії цей показник був найнижчим (31,6%).

У більш широкому контексті домогосподарства, у складі яких були особи з інвалідністю, вагітні або годуючі жінки, чи діти, частіше повідомляли про наявність незадоволених потреб порівняно з домогосподарствами без таких осіб, з різницею на 4,5, 3,8 і 3 відсоткових пункти, відповідно. Натомість респонденти старше 65 років вказали на 17,5 відсоткових пункти менше нагальних потреб порівняно із загальним середнім показником серед біженців.

Основні 10 нагальних незадоволених потреб біженців

Нагальні потреби біженців, за 6 основними країнами перебування (14 раунд: червень 2023 року)

НАГАЛЬНІ ПОТРЕБИ	ПОЛЬЩА	НІМЕЧЧИНА	СЛОВАЧЧИНА	ЧЕХІЯ	МОЛДОВА	РУМУНІЯ
ГРОШІ	39,7%	19%	34%	32,4%	37,3%	43,9%
МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ/ТОВАРИ	13,2%	9,6%	14,4%	10,3%	13,6%	14,3%
ЖИТЛО	11,5%	8,5%	6,7%	14,7%	15,6%	13,3%
МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА	10,6%	4,4%	10,8%	4,4%	4,5%	15,3%
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	8,6%	5%	8,2%	13,2%	2,7%	13,3%
ВОЗЗ'ЄДНАННЯ З СІМ'ЄЮ	8,2%	6,8%	4,6%	7,4%	5,5%	7,1%
ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ	5,3%	2,4%	6,2%	5,9%	5,5%	11,2%
ВИВЧЕННЯ МОВИ	3,1%	8,6%	2,1%	4,4%	2,7%	5,1%
ВІЗА/ДОКУМЕНТИ	2,1%	2,7%	1%	2,9%	3,6%	1%
ОСВІТА	1,1%	1,2%	0,5%	0%	0%	2%
ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА	1,1%	0,3%	1%	1,5%	0%	1%
КОНСУЛЬТАЦІЯ ОФІЦІЙНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ, ЮРИСТІВ	1%	1,7%	1%	0,7%	0,9%	0%
ДОСТУП ДО ШКІЛ/ДИТЯЧИХ САДКІВ	0,9%	1,2%	2,6%	1,5%	0,9%	1%
ІНШЕ	0,9%	0,8%	0%	0%	0,9%	0%
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОСЛУГИ	0,8%	1,2%	1,5%	0,7%	0%	0%
ТРАНСПОРТ	0,4%	1,4%	1%	0%	0%	0%
РЕМОНТ ПОШКОДЖЕНОГО БУДИНКУ/ КВАРТИРИ	0,4%	0,2%	0%	0%	0,9%	1%
ПОСТАЧАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	0%	0%	0%	0%	0,9%	0%
НЕ МОЖУ ЗВ'ЯЗАТИСЯ ЗІ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ	0%	0%	0%	0%	0%	0%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=1,606	N=659	N=194	N=136	N=110	N=98

Нагальні потреби біженців, за групами населення (14 раунд: червень 2023 року)

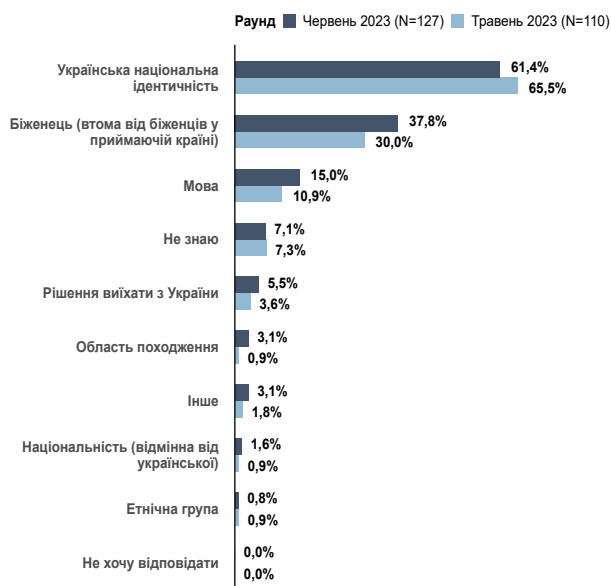
НАГАЛЬНІ ПОТРЕБИ	ДГ З ДІТЬМИ	ДГ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ	ДГ З ЛЮДЬМИ СТАРШЕ 65 РОКІВ	ДГ З ВАГІТНИМИ АБО ГОДУЮЧИМИ ЖІНКАМИ
ГРОШІ	33,4%	34,7%	30%	29,5%
МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА	10,5%	11,3%	7,2%	12,2%
МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ/ТОВАРИ	10,8%	22,1%	17,8%	15,8%
ЖИТЛО	10,5%	9,2%	6,7%	8,6%
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	8,2%	7,4%	1,1%	7,2%
ВОЗЗ'ЄДНАННЯ З СІМ'ЄЮ	7,8%	4,3%	3,3%	7,9%
ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ	4,7%	3,4%	3,3%	8,6%
ВИВЧЕННЯ МОВИ	4,7%	5,6%	2,2%	10,1%
ВІЗА/ДОКУМЕНТИ	2,5%	3,6%	1,1%	2,2%
ДОСТУП ДО ШКІЛ/ДИТЯЧИХ САДКІВ	1,4%	0,9%	0%	0,7%
ОСВІТА	1,3%	0,7%	0%	1,4%
ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА	1%	1,3%	1,1%	0,7%
КОНСУЛЬТАЦІЯ ОФІЦІЙНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ, ЮРИСТІВ	1%	2%	0%	2,2%
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОСЛУГИ	0,9%	0,2%	0%	0%
ІНШЕ	0,8%	0,9%	0,6%	1,4%
ТРАНСПОРТ	0,6%	1,1%	0%	0%
РЕМОНТ ПОШКОДЖЕНОГО БУДИНКУ/ КВАРТИРИ	0,2%	0,2%	0%	0%
НЕ МОЖУ ЗВ'ЯЗАТИСЯ ЗІ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ	0%	0%	0%	0%
ПОСТАЧАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	0%	0%	0%	0%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=2,436	N=556	N=180	N=139

2.6. ІНТЕГРАЦІЯ

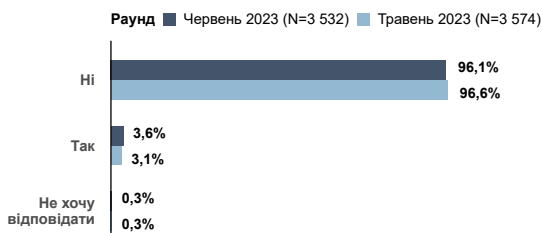
В червні лише 3,6% опитаних домогосподарств повідомили про випадки дискримінації, що трохи більше порівняно з попереднім раундом (3,1%). Основними згадуваними причинами дискримінації були: українська національна ідентичність (61,4% порівняно з 65,5% у травні) або відчуття «втоми від біженців у приймаючій країні» (37,8% порівняно з 30% у травні). Слід відзначити, що показники дискримінації за ознакою мови помітно зросли з 10,9% у травні до 15% у червні.

Однак дані, отримані в ході різних раундів, вказують на загальне покращення рівня володіння мовою у приймаючій країні. У період з травня по червень відсоток тих, хто оцінив свій рівень володіння мовою приймаючої країни як дуже низький, зменшився на 1,5 відсоткових пунктів, а тих, хто визначив його як середній збільшився на 1,2. У червні найбільша частка респондентів відмічала низький рівень володіння мовою (36,7%), на другому місці був середній рівень володіння мовою (34%). Водночас 33,4% (порівняно з 34,2% у травні) респондентів відвідували мовні курси на момент проведення опитування. Серед них, найвища частка відвідування була зафіксована у Німеччині (63,9%), а у Молдові вона була найнижчою. (9,1%).

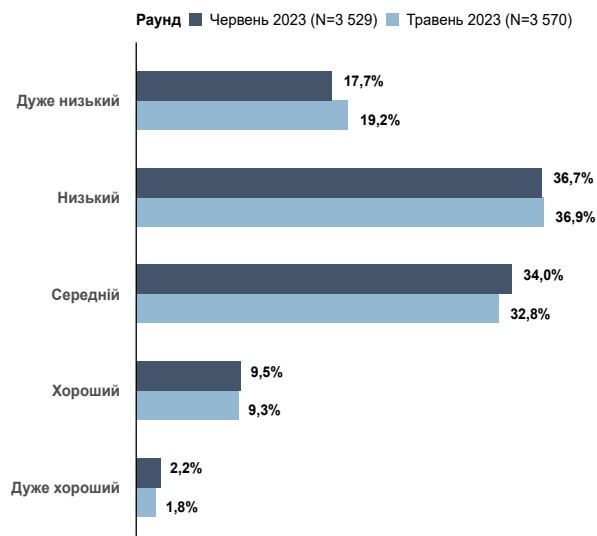
Причини дискримінації біженців, на їхню думку

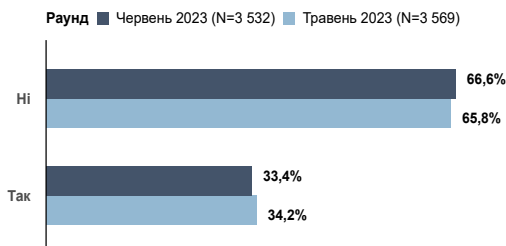
Дискримінація біженців

Рівень володіння мовою серед біженців

Відвідування мовних курсів біженцями

Рівень володіння мовою, за 6 основними країнами проживання (14 раунд: червень 2023 року)

РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ МОВОЮ	ПОЛЬЩА	НІМЕЧЧИНА	СЛОВАЧЧИНА	ЧЕХІЯ	МОЛДОВА	РУМУНІЯ
ДУЖЕ НИЗЬКИЙ	9,8%	23,4%	9,3%	19%	38,5%	38,8%
НИЗЬКИЙ	33,1%	42,6%	36,6%	44,5%	26,6%	44,9%
СЕРЕДНІЙ	43%	27,2%	40,7%	31,4%	11%	14,3%
ХОРОШИЙ	11,7%	5%	12,9%	4,4%	16,5%	2%
ДУЖЕ ХОРОШИЙ	2,3%	1,8%	0,5%	0,7%	7,3%	0%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=1,605	N=659	N=194	N=137	N=109	N=98

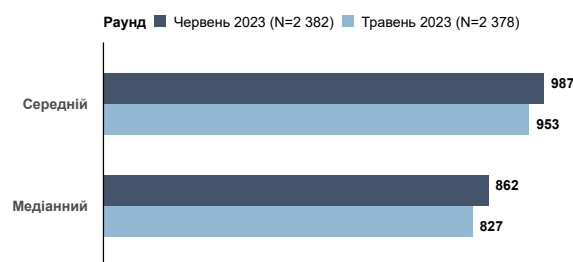
Відвідування мовних курсів у 6 основних приймаючих країнах на момент збору даних (14 раунд: червень 2023 року)

ВІДВІДУВАННЯ МОВНИХ КУРСІВ	ПОЛЬЩА	НІМЕЧЧИНА	СЛОВАЧЧИНА	ЧЕХІЯ	МОЛДОВА	РУМУНІЯ
НІ	78,6%	36,1%	79,4%	78,1%	90,9%	83,7%
ТАК	21,4%	63,9%	20,6%	21,9%	9,1%	16,3%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=1,606	N=659	N=194	N=137	N=110	N=98

2.7 ДОХІД

Станом на червень 2023 року медіанний дохід середньостатистичного домогосподарства біженців з 2,9 осіб складав 862 євро, а середній дохід становив 987 євро. Серед 6 основних приймаючих країн перше місце посідала Німеччина з найвищим середнім та медіанним доходами у розмірі 1 265 і 1 110 євро відповідно. На другому місці була Чехія з середнім доходом у розмірі 939 євро та медіанним доходом у розмірі 819 євро. На протилежному кінці діапазону знаходилися домогосподарства у Молдові та Румунії з найнижчими рівнями доходів. Медіанний дохід домогосподарств, які проживали у Румунії, у червні становив 520 євро, а домогосподарств, які проживали в Молдові, - 399 євро.

Щомісячний дохід домогосподарств біженців, у євро

Щомісячний дохід домогосподарств у 6 основних приймаючих країнах, у євро (14 Раунд: червень 2023 року)

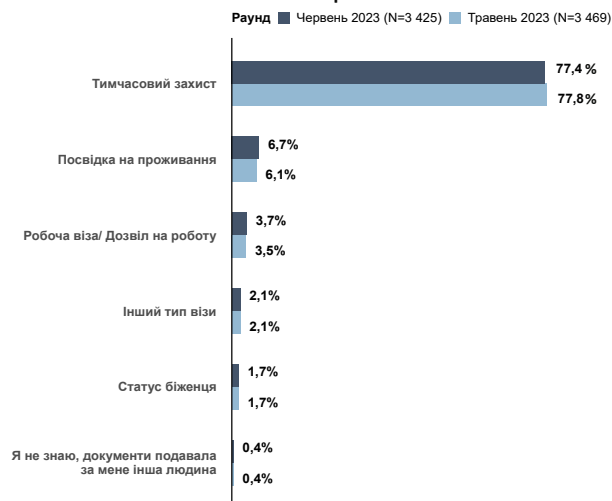
ЩОМІСЯЧНИЙ ДОХІД ДОМОГОСПОДАРСТВ	НІМЕЧЧИНА	ЧЕХІЯ	ПОЛЬЩА	СЛОВАЧЧИНА	РУМУНІЯ	МОЛДОВА
СЕРЕДНІЙ	1,265	939	806	746	668	466
МЕДІАННИЙ	1,100	819	788	700	520	399
РОЗМІР ВИБІРКИ	544	92	1,065	115	41	71

2.8 ДОКУМЕНТУВАННЯ

Майже всі біженці (97,6%) оформили додаткові документи для продовження терміну свого перебування за кордоном. Станом на червень 2023 року переважна більшість (77,4%) отримала тимчасовий захист. Менша частка опитаних (6,7%) мала інші види дозволів на проживання, а 3,7% отримали дозвіл на працевлаштування, що дозволяв їм перебувати в країні, і 1,7% отримали офіційний статус біженця.

За даними, у Молдові (18,2%) проживає найбільша частка біженців, які не оформили необхідних документів або статусу.

Основні 5 типів документів серед біженців

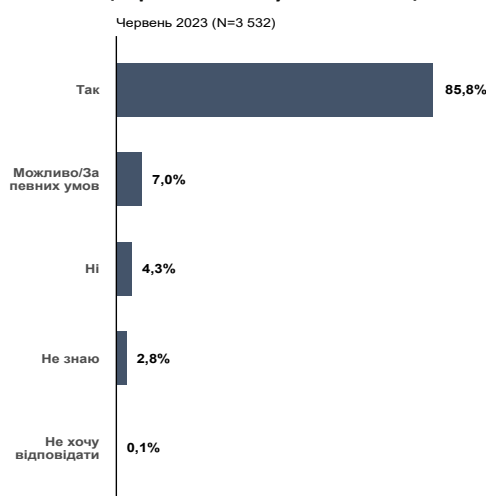
2.9 НАМІРИ

Що стосується майбутніх намірів, то переважна більшість (85,8%) планує залишитися в поточному місці перебування щонайменше протягом наступних трьох місяців. Частка респондентів, які не були впевнені у своїх майбутніх планах і відповідали «Можливо/За певних умов» або «Не знаю», залишилася на рівні від 9% до 10%.

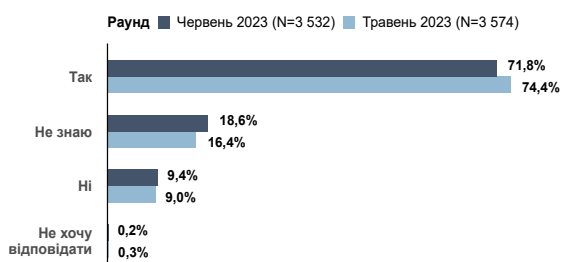
Якщо аналізувати довгострокові плани, 71,8% заявили про свій намір зрештою повернутися в Україну. Натомість 9,4% повідомили про остаточне рішення не повертатися. Варто звернути увагу на тенденцію, що стосується поступового зменшення кількості біженців, які планують повернутися в Україну (74,4% у травні), з одночасним збільшенням кількості тих, хто вирішив не повертатися (9% у травні).

В ході раунду дослідження, проведеного у червні, переважна більшість респондентів (82%) зазначили, що вони не очікують прибуття інших членів сім'ї або близьких родичів за кордон. Приблизно 11,2% розглядали таку можливість, а 6,6% вже мали плани, пов'язані з возз'єднанням зі сім'єю за кордоном.

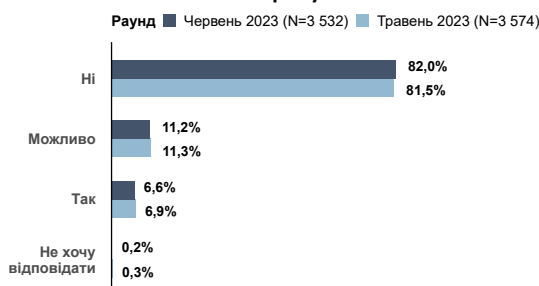
Наміри біженців залишатися у поточному місці протягом наступних 3 місяців

Наміри біженців повернутись в Україну в будь-який час у майбутньому

Наміри членів сім'ї в Україні доєднатися у майбутньому до біженців у країні їхнього нинішнього перебування

3. СТАНОВИЩЕ ОСІБ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ

3.1. ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ

2,9 - середня кількість осіб у ДГ

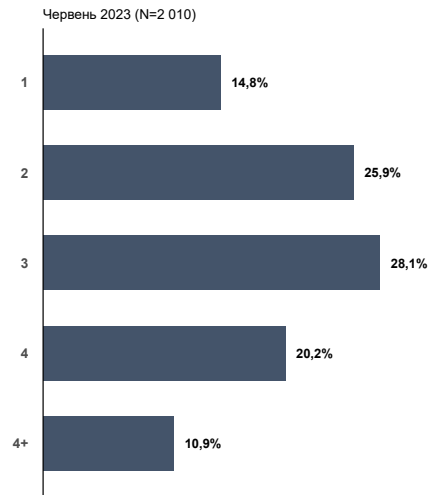
1,1 - середня кількість дітей

У період з травня по червень не спостерігалось значних змін у розмірі домогосподарств або кількості дітей. Було зафіксовано незначне зростання частки домогосподарств, у складі яких було двоє або троє осіб (25,6% і 27% у травні порівняно з 25,9% і 28,1% у червні відповідно), тоді як частка домогосподарств з однією особою зменшилася (16,6% у травні порівняно з 14,8% у червні). Домогосподарства, які повернулися в Україну, й надалі мали менше дітей порівняно з домогосподарствами біженців (в середньому 1,1 порівняно з 1,2) з такою самою кількістю членів (2,9 в обох). Що стосується співвідношення домогосподарств з дітьми, їхній відсоток був нижчим серед осіб, які повернулися (64,7%), порівняно з біженцями (69%). Це може свідчити про те, що домогосподарства з дітьми більш схильні розглядати можливість не повертатися в Україну.

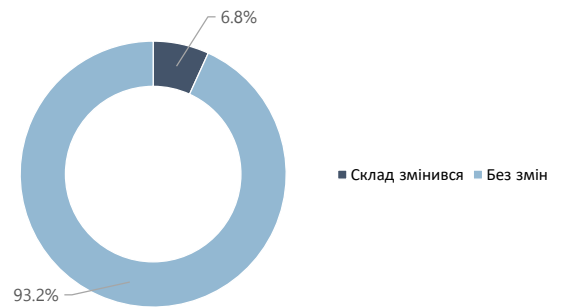
Домогосподарства в Україні частіше зазнавали змін у своєму складі порівняно з тими, які проживали за кордоном, а саме: 6,8% українських домогосподарств повідомили про зміни у червні порівняно з 3,6% домогосподарств, які проживали за кордоном. У червні спостерігалось помітне зменшення відсотка респондентів, які переїхали разом з членами свого домогосподарства, щоб воз'єднатися з сім'єю (з 39,4% у травні до 27,3% у червні).

Також зменшилася частка респондентів, члени домогосподарств яких поверталися в Україну (6,7% у травні порівняно з 2,3% у червні). Так само зменшилася кількість внутрішніх переміщень: майже 14,4% респондентів повідомили, що члени їхніх домогосподарств перемістилися в межах України у червні (їхня кількість зменшилася порівняно з 17,3% у травні).

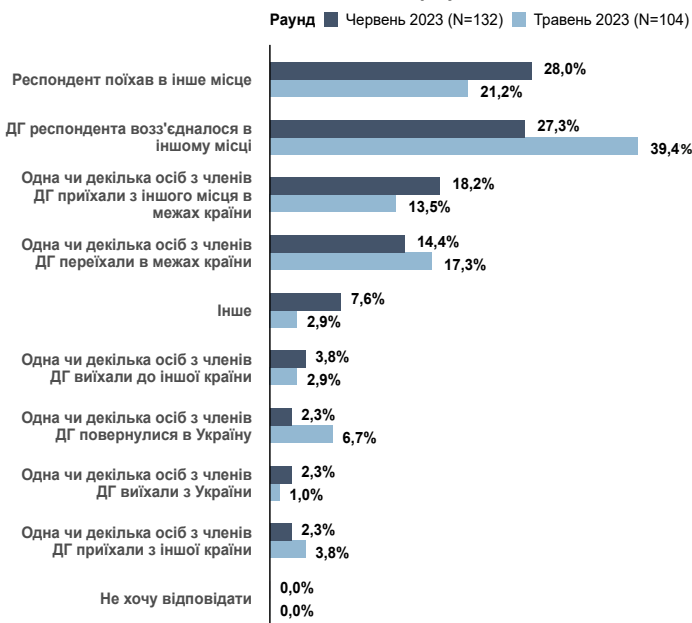
Розміри домогосподарств респондентів, які повернулися

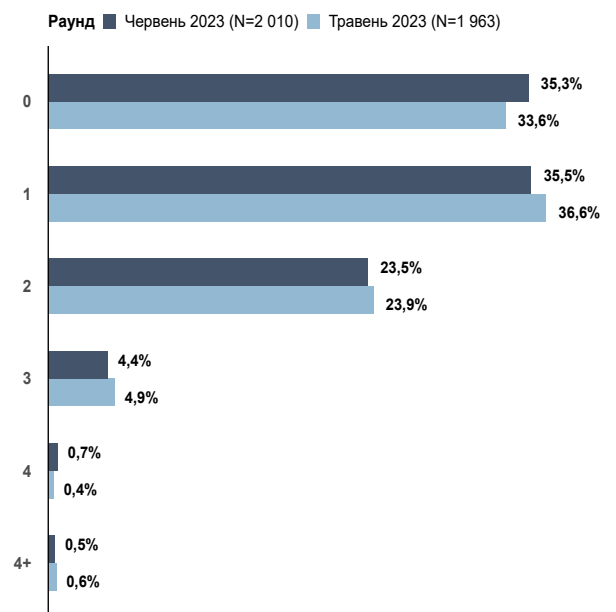
Зміни у складі ДГ респондентів, які повернулися

Причини змін у складі домогосподарств осіб, які повернулися

Кількість дітей у домогосподарствах осіб, які повернулися

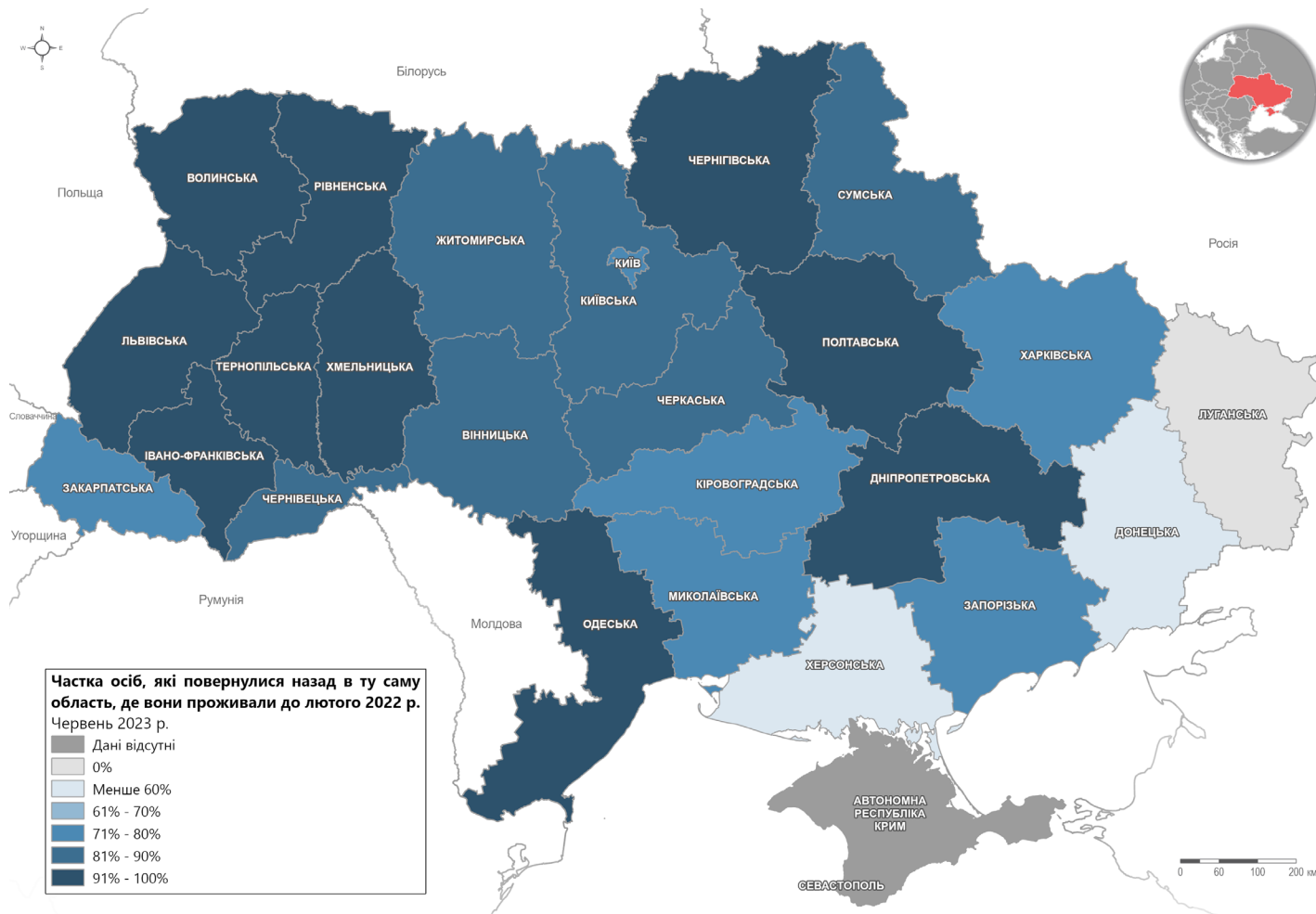

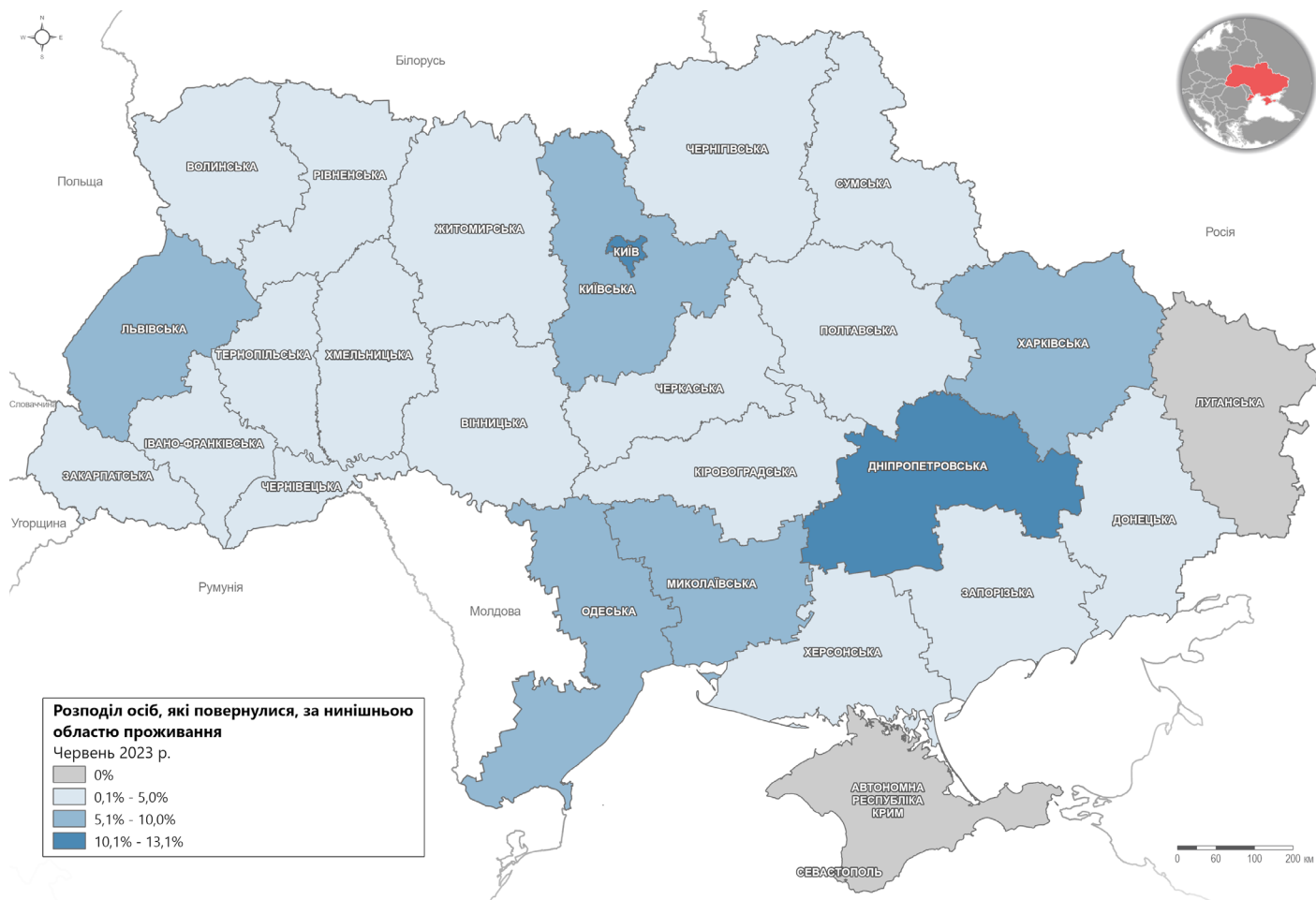
3.2. ГЕОГРАФІЧНИЙ РОЗПОДІЛ

Протягом цього раунду опитування 36,3% учасників повернулися в Україну, тоді як 29% залишилися у Польщі і 11,9% в Німеччині. Загалом, за даними, 21,9% осіб, які повернулися, проживали у Києві або навколишній Київській області на момент збору даних. У Дніпропетровській (12,7%), Одеській та Харківській областях (8,6% у кожній) також проживає значна кількість осіб, які повернулися. У цих 4 основних областях, що належать до найбільш густонаселених та економічно розвинених регіонів України, проживає 51,8% усіх людей, які повернулися.

Географічно на Півночі України спостерігався найбільший відсоток (29,9%) осіб, які повернулися станом на червень, на другому місці знаходиться Схід України з показником 26,5%. Хоча Східний регіон України посідає друге місце за кількістю повернень, частка тих, хто виїхав з цієї місцевості (38,4%), є найвищою по країні. Слід зазначити, що лише 11,4% респондентів, які повернулися, проживали на Заході України до повномасштабного вторгнення, однак 19% опитаних вирішили поселитися там після свого повернення. Кількість осіб, які повернулися на Південь та у Центр країни, була найнижчою, а саме 15,5% та 8,7% відповідно. Загалом особи, які повернулися, обирають переселення в область, де вони проживали до 24 лютого 2022 року. У Миколаївській області (50%), а також в областях, частина території яких знаходиться під тимчасовою окупацією, зокрема в Херсонській (35,9%) та Донецькій (29%) областях, була зафіксована нижча частота повернень порівняно з іншими областями. Ніхто з респондентів не повідомив про повернення в Луганську область (окупована територія, повністю не підконтрольна Уряду України).

Розподіл респондентів, які повернулися за областю походження

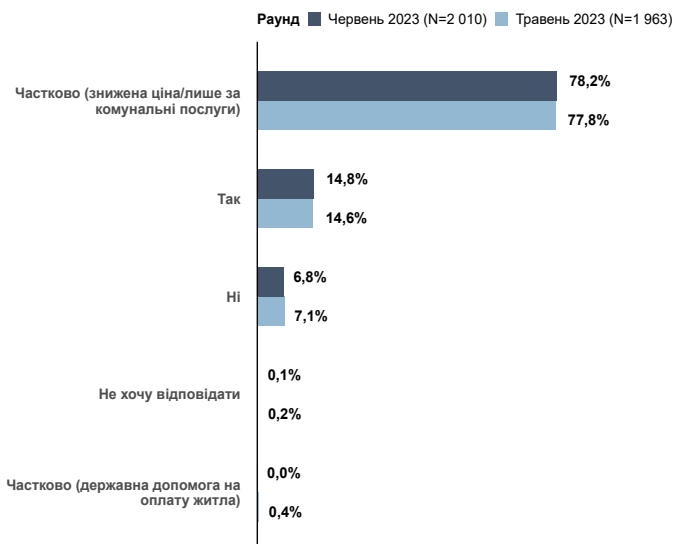

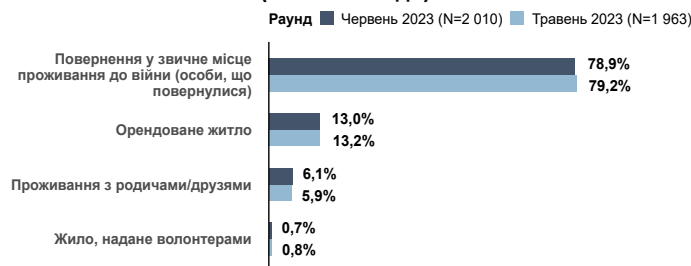
3.3. ЖИТЛО

Переважна більшість тих, хто повернувся, повідомили, що вони проживають у тому самому місці, що й до війни. Частка таких осіб залишилася на рівні 78,9% у червні. Майже 13% тих, хто повернувся, почали винаймати житло після повернення в Україну, а 6,1% повідомили, що проживають у своїх родичів або друзів. Серед респондентів, які зазначили, що проживають зі своїми родичами/друзями або в житлі, наданому волонтерами, 43,9% і 40% відповідно, сплачують лише за комунальні послуги, а 54,5% та 60% відповідно проживають безкоштовно. Слід зауважити, що рівно половина тих, хто проживають у житлі, наданому працедавцем, повідомила, що сплачує за проживання, 25% сплачує лише за комунальні послуги, і 25% проживає безкоштовно. Загалом 78,2% домогосподарств, які повернулися, сплачують лише за комунальні послуги, така тенденція співпадає зі збільшенням кількості людей, які повертаються у житло, в якому вони мешкали до війни.

Орендна плата осіб, які повернулися

Житло осіб, які повернулися (основні 4 види)

3.4. ЗАЙНЯТІСТЬ

У цьому раунді зберігалися схожі до попереднього тенденції зайнятості, як серед осіб, які повернулися, так і серед біженців, зі зростанням частки повної зайнятості.

У червні відсоток респондентів в Україні, які мали оплачувану роботу з повною зайнятістю, дещо зріс з 49% до 50,3%. Що стосується інших видів оплачуваної роботи, таких як позаштатна чи віддалена (в Україні або в інших країнах) або власний бізнес, загальний рівень зайнятості у червні серед опитаних осіб, які повернулися, складав 4,1%. Частка осіб, які доглядають за дитиною, людиною похилого віку або особою з інвалідністю, становила 11,7% та не сильно змінилась, як і деякі інші види занятості. Зокрема, 23,7% респондентів у червні повідомили про відсутність роботи, а 8,4% назвали себе пенсіонерами.

Приблизно 41,5% тих, хто повернувся в Україну, працюють як кваліфіковані працівники, що на 2,2 відсоткових пункти менше порівняно з попереднім періодом опитування. Працівники сфери обслуговування та продажу стали другою за величиною категорією працевлаштованих, до них належали 20% респондентів у цьому раунді дослідження. Частка менеджерів залишилася незмінною на рівні 11,5%, посідаючи третє місце у списку категорій працевлаштованих осіб.

Станом на червень такі професії, як оператори устаткування, машин та складальники (2%), кваліфіковані працівники сільського господарства, лісництва та рибальства (0,4%), а також працівники Збройних Сил (0,3%) зустрічалися найрідше серед осіб, які повернулися.

Зайнятість осіб, які повернулися

Поточна категорія професії осіб, які повернулися

Зайнятість осіб, які повернулися, за макрорегіоном² (14 раунд: червень 2023 року)

ЗАЙНЯТІСТЬ	ПІВНІЧ	СХІД	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ
ОПЛАЧУВАНА РОБОТА У ПОТОЧНІЙ КРАЇНІ ПЕРЕБУВАННЯ	58,4%	51,7%	47,6%	41,4%	41,6%
НЕ ПРАЦЮЄ	17,4%	26,1%	25,3%	27%	28,4%
ПЕНСІОНЕР (-КА)	8,2%	8,1%	6,8%	10,3%	9,7%
ДОГЛЯДАЄ ЗА ДИТИНОЮ	7,7%	8,3%	11,3%	12,6%	12,6%
ІНША ОПЛАЧУВАНА РОБОТА (ПОЗАШТАТНА, ВІДДАЛЕНА, ВЛАСНИЙ БІЗНЕС)	4,7%	3,3%	3,4%	4,5%	4,1%
ДОГЛЯДАЄ ЗА ЛЮДИНОЮ ПОХИЛОГО ВІКУ АБО ОСОБОЮ З ІНВАЛІДНІСТЮ	1,7%	1,3%	3,2%	1,7%	2,6%
ІНШЕ/НЕ ХОЧУ ВІДПОВІДАТИ	0,2%	0,4%	0,5%	0,6%	0%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=599	N=532	N=380	N=174	N=310

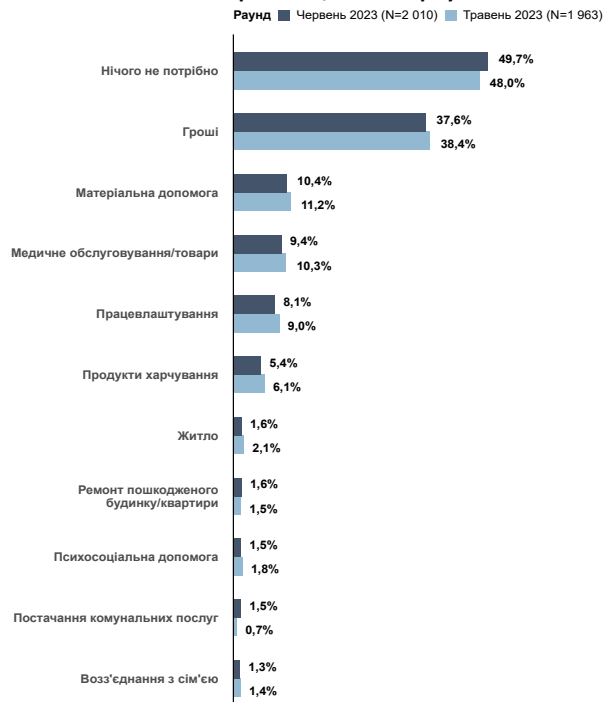
3.5. ПОТРЕБИ ТА ДОПОМОГА

Серед нагальних потреб, про які згадували найчастіше, були готівкові кошти, матеріальна допомога, медичні товари або лікування, можливості працевлаштування та продукти харчування. Всі 5 основних потреб трохи зменшилися порівняно з попереднім раундом, в середньому на 0,8 відсоткових пункти. Разом з цим, частка осіб, які повернулися, що повідомили про відсутність потреб, зросла на 1,7 відсоткових пункти і становила 49,7%.

Готівкові кошти стали потребою, про яку повідомляли найчастіше (37,6%). На другому місці були потреби в матеріальній допомозі (10,4%), далі - в медичному обслуговуванні або товарах (9,4%), допомозі з працевлаштуванням (8,1%) та продуктах харчування (5,4%).

У середньому 51,3% осіб, які повернулися, повідомили про наявність першочергових незадоволених потреб. Цей відсоток дещо відрізнявся за макрорегіоном. На Півночі та Сході частка респондентів з нагальними потребами була нижчою середнього рівня (46,4% та 49,1% відповідно). Однак респонденти, які повернулися у Центр, на Захід та Південь повідомили про найвищі рівні незадоволених потреб, а саме 51,1%, 51,6% та 58,7% відповідно.

Основні 10 нагальних незадоволених потреб осіб, які повернулися

Нагальні потреби, за різними групами осіб, які повернулися (14 раунд: червень 2023 р.)

НАГАЛЬНІ ПОТРЕБИ	ДГ З ДІТЬМИ	ДГ З ЛЮДЬМИ З ІНВАЛІДНІСТЮ	ДГ З ОСОБАМИ СТАРШЕ 65 РОКІВ	ДГ З ВАГІТНИМИ АБО ГОДУЮЧИМИ ЖІНКАМИ
ГРОШІ	38%	42,9%	46,2%	33,3%
МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА	12,4%	14,7%	13,2%	30,2%
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	8,1%	9,7%	1,1%	6,3%
МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ/ТОВАРИ	7,2%	21,6%	24,2%	4,8%
ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ	6,2%	8,1%	7,7%	11,1%
ЖИТЛО	2,1%	1,5%	1,1%	1,6%
ПОСТАЧАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ	1,4%	1,5%	2,2%	3,2%
ВОЗЗ'ЄДНАННЯ З СІМ'ЄЮ	1,3%	1,5%	1,1%	0%
РЕМОНТ ПОШКОДЖЕНОГО БУДИНКУ/ КВАРТИРИ	1,3%	3,5%	3,3%	3,2%
ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА	1,2%	2,3%	2,2%	1,6%
ДОСТУП ДО ШКІЛ/ДИТЯЧИХ САДКІВ	1%	0,8%	0%	1,6%
ОСВІТА	0,6%	0%	0%	0%
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОСЛУГИ	0,6%	0%	0%	0%
ВІЗА/ДОКУМЕНТИ	0,3%	0,8%	1,1%	0%
ІНШЕ	0,3%	0,4%	0%	0%
ТРАНСПОРТ	0,2%	0,4%	0%	0%
ВИВЧЕННЯ МОВИ	0,2%	0%	0%	0%
КОНСУЛЬТАЦІЯ ОФІЦІЙНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ, ЮРИСТІВ	0,2%	0%	0%	0%
НЕ МОЖУ ЗВ'ЯЗАТИСЯ ЗІ СВОЄЮ СІМ'ЄЮ	0%	0%	0%	0%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=1,300	N=259	N=91	N=63

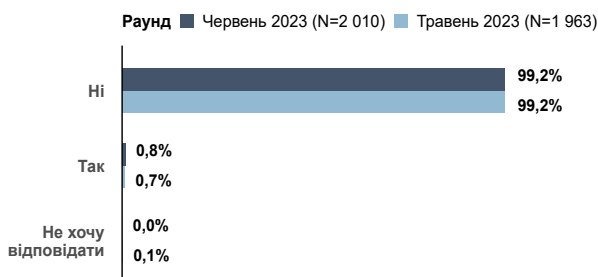
10 основних нагальних потреб, за макрорегіоном (14 раунд: червень 2023 р.)

10 ОСНОВНИХ НАГАЛЬНИХ ПОТРЕБ	ЦЕНТР	ПІВНІЧ	ЗАХІД	ПІВДЕНЬ	СХІД
ГРОШІ	37,9%	35,7%	39,5%	41,9%	35,7%
МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА	12,6%	8,3%	10,3%	12,3%	10,9%
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	12,1%	6,5%	6,3%	11,9%	7,7%
МЕДИЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ/ТОВАРИ	9,8%	10,5%	7,9%	8,1%	10%
ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ	5,2%	5,5%	5,3%	5,8%	5,3%
ЖИТЛО	4%	1,7%	2,9%	1%	0,4%
ВОЗЗ'ЄДНАННЯ З СІМ'ЄЮ	1,7%	1,3%	2,6%	0,6%	0,6%
ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА	0,6%	1,8%	1,1%	1,3%	1,9%
КОНСУЛЬТАЦІЯ ОФІЦІЙНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ, ЮРИСТІВ	0,6%	0,2%	0,5%	0,6%	0,2%
ДОСТУП ДО ШКІЛ/ДИТЯЧИХ САДКІВ	0%	0,7%	0%	1,6%	1,1%
РОЗМІР ВИБІРКИ	N=174	N=599	N=380	N=310	N=532

3.6. ІНТЕГРАЦІЯ

Випадки дискримінації серед осіб, які повернулися, зустрічаються дуже рідко. У дослідженні, проведеному у червні, лише 1% опитаних (N=16) повідомили про випадки дискримінації їх особисто або членів їхнього ДГ. Чотири людини зазначили, що вони зазнали дискримінації через своє рішення виїхати з України. Три людини повідомили про проблеми з мовою і така сама кількість опитаних відчували дискримінацію через свою українську національну ідентичність.

Дискримінація осіб, які повернулися

Основні 4 причини дискримінації осіб, які повернулися, на їхню думку

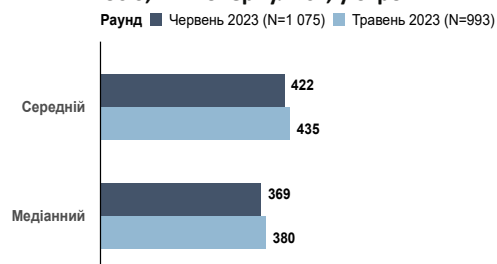

3.6.1. ДОХІД

Незначне зменшення доходів домогосподарств, які повернулися, було зафіксоване в червні, коли медіанний дохід склав 369 євро, а середній - 422 євро.

Домогосподарства на Півночі України мали найвищі середній та медіанний доходи на рівні 505 та 419 євро відповідно. Високі показники на Півночі країни можна пояснити тим, що 58% населення регіону проживає у м. Київ, де середній дохід становить 607 євро. На другому місці були Західний та Східний регіони, з середнім доходом близько 404 євро на Заході і 391 - на Сході, а також медіанним доходом на рівні 345 євро в обох макрорегіонах. Домогосподарства у Центральному та Південному регіонах повідомили про найнижчі рівні доходів.

Щомісячний дохід домогосподарств осіб, які повернулися, у євро

Щомісячний дохід домогосподарств, які повернулися, за макрорегіоном, у євро (14 раунд: червень 2023 р.)

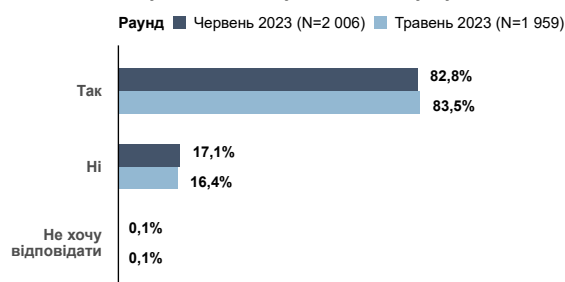
ЩОМІСЯЧНИЙ ДОХІД ДОМОГОСПОДАРСТВ	ПІВНІЧ	СХІД	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ
СЕРЕДНІЙ	505	391	404	389	361
МЕДІАННИЙ	419	345	345	357	296
РОЗМІР ВИБІРКИ	324	292	207	83	161

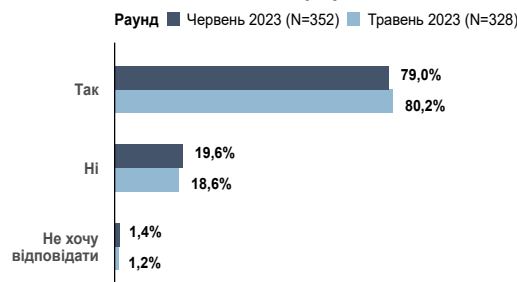
3.6.2. ДОКУМЕНТУВАННЯ

У червні 82,8% тих, хто повернувся в Україну, проживали у своїх довоєнних домівках. Водночас 17,1% зазначили, що вони проживають у населеному пункті, в якому вони не проживали до війни, фактично ставши внутрішньо переміщеними особами (ВПО). З числа цих ВПО 79% отримали довідку про статус ВПО, тоді як 19,6% не мали такого документа. У групі осіб, які не мали довідки, значна частка опитаних (75,4%) зазначила, що в них не було такої потреби, а 17,4% не зверталися із заявою на отримання такого документа. Для тих, хто не звертався із запитом на отримання статусу ВПО, основними причинами стали відсутність інформації щодо того як подати заяву, а також відсутність намірів залишатися в поточному місці проживання (36,4% кожна).

Особі, які повернулися та проживають у своєму довоєнному населеному пункті

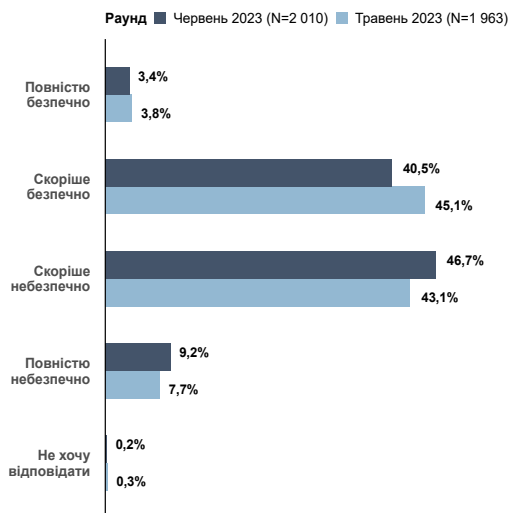
Наявність довідки про статус ВПО серед осіб, які повернулися

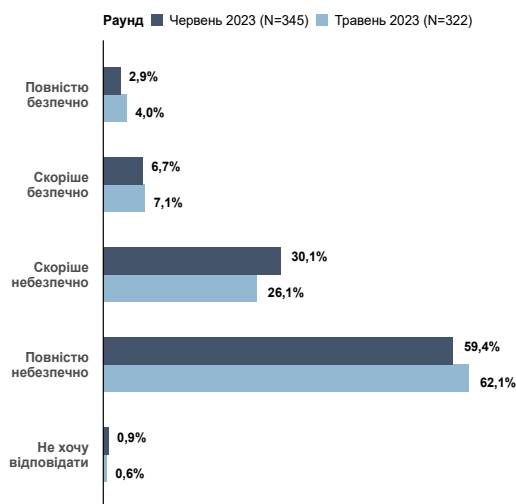
3.7. ВІДЧУТТЯ БЕЗПЕКИ

За даними, у червні загальна безпекова ситуація погіршилася порівняно з травнем. У цьому раунді дослідження 55,9% опитаних повідомили, що вони почуваються скоріше небезпечно або повністю небезпечно у своєму нинішньому місці проживання, що вказує на значне погіршення порівняно з попереднім раундом дослідження (50,8% у травні). Про погіршення безпекової ситуації також повідомили ВПО у місцях свого постійного проживання до війни. Загалом негативна оцінка безпекової ситуації серед ВПО децю зросла, досягнувши найвищого показника на рівні 89,5% (порівняно з 88,2% у травні).

Відчуття безпеки в поточному місці проживання особами, які повернулися

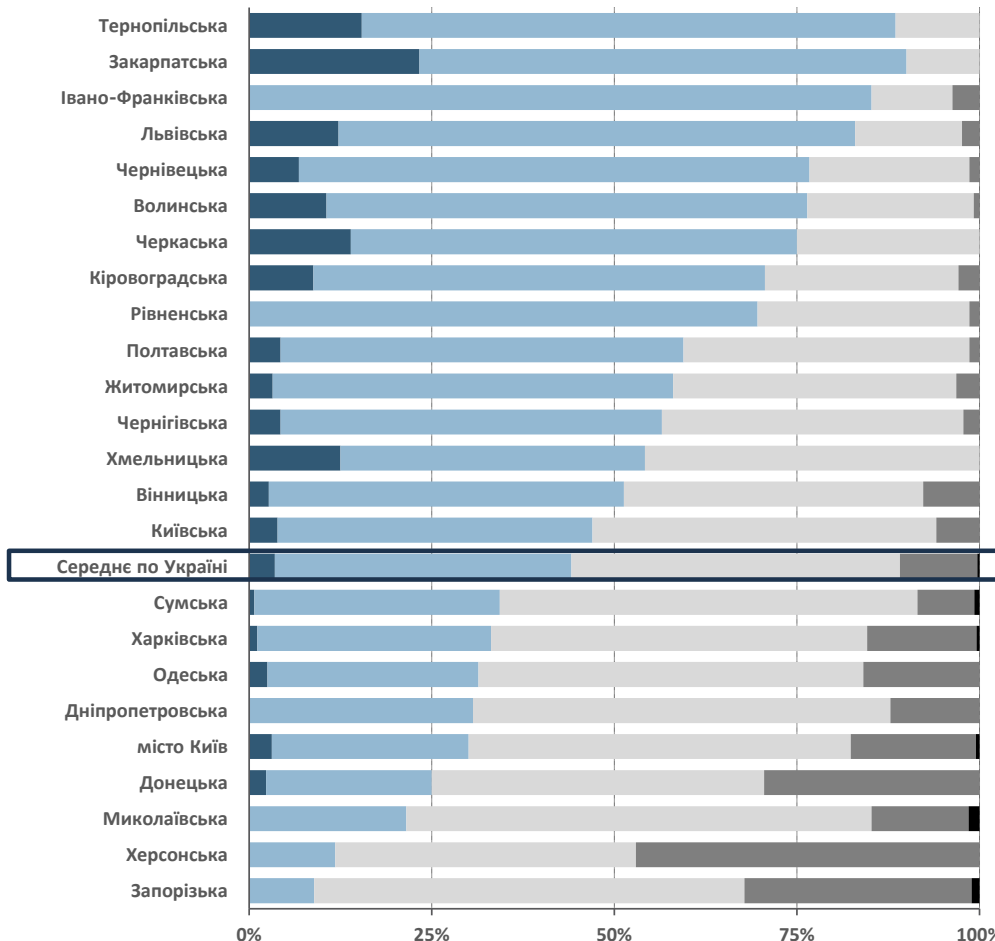

Відчуття ВПО безпеки у своєму місці проживання до війни

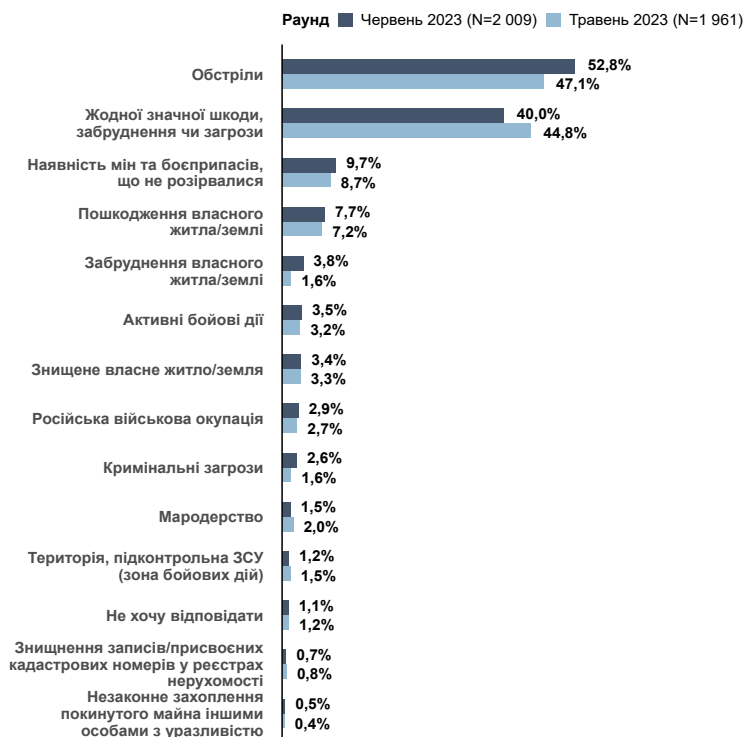

Відчуття безпеки в поточному місці проживання особами, які повернулися

■ Повністю безпечно ■ Скоріше безпечно ■ Скоріше небезпечно ■ Повністю небезпечно ■ Не хочу відповідати

Сприйняття особами, які повернулися, безпекових ризиків у населеному пункті проживання до війни

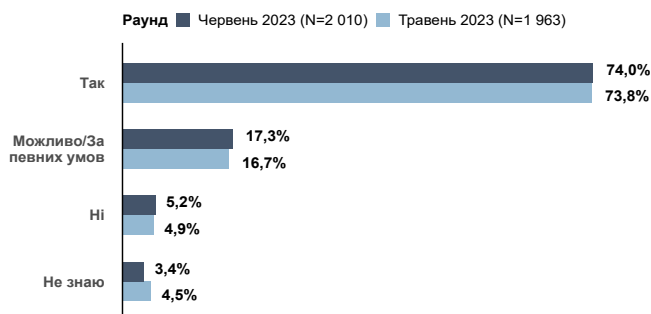

3.8. НАМІРИ

Протягом наступних трьох місяців 74% тих, хто повернувся в Україну, планують залишитися у своєму нинішньому місці проживання, що свідчить про незначні зміни порівняно з травневими показниками (73,8%). Частка людей, у яких не було чітких планів на наступні три місяці, дещо зросла з 16,7% до 17,3%.

Незважаючи на невизначеність серед осіб, які повернулися, значна частка респондентів все ж мала намір залишитися у місці свого нинішнього перебування, що підкреслює необхідність інтеграції таких людей у їхніх громадах.

Наміри осіб, які повернулися, залишитися у поточному місці проживання протягом наступних 3 місяців

КІНЦЕВІ ВИНОСКИ

- ISCO-08: Міжнародна стандартна класифікація професій. Дані можна знайти [тут](#).
- У контексті цього опитування макрорегіон - це територіальна одиниця, до складу якої входять декілька областей (регіонів). Для зручності сприйняття отриманих результатів області було розділено на групи за макрорегіонами наступним чином (за відповідною часткою респондентів): **Північ:** м. Київ (43,9%), Київська область (29,2%), Житомирська область (10,2%), Чернігівська область (7,7%), Сумська область (9%). **Південь:** Одеська область (55,8%), Миколаївська область (39%), Херсонська область (4,8%), Автономна Республіка Крим (0,3%). **Схід:** Дніпропетровська область (47,7%), Харківська область (32,5%), Запорізька область (13,9%), Донецька область (5,8%), Луганська область (0%). **Захід:** Львівська область (30,8%), Волинська область (19,5%), Івано-Франківська область (11,6%), Рівненська область (9,5%), Закарпатська область (8,7%), Хмельницька область (6,3%), Тернопільська область (7,1%), Чернівецька область (6,6%). **Центр:** Полтавська область (39,7%), Вінницька область (24,7%), Черкаська область (22,4%), Кіровоградська область (13,2%).